

Monimuotoisuuskeskittymät

Priodiversity LIFE -hankkeessa valmisteltavissa maakunnallisissa LUMO-ohjelmissa tunnistetaan ja nimetään kevään 2025 aikana maakuntien merkittävimmät monimuotoisuuskeskittymät. Maakunnalliset monimuotoisuuskeskittymät ovat alueita, joilla maakunnalle ominaisten eri luontotyyppien ja lajien monimuotoisuus on korkeimmillaan, ja ne tunnistetaan perustuen parhaaseen saatavilla olevaan luontotietoon. Kartalle nousee ensimmäisessä vaiheessa luonnonarvoiltaan tunnettuja kohteita, joilla on erityistä kunnostustarvetta. Pääosalla kohteista monimuotoisuustöitä on tehty jo pitkään esimerkiksi laiduntamalla perinnemaisemia, kunnostamalla puroja tai hoitamalla lehtoja. Monimuotoisuuskeskittymien koko on 5-40 kilometrin välillä.

Monimuotoisuuskeskittymien luonnokset osoitetaan ohjelmaprosessin alkuvaiheessa kartoille yleispiirteisillä ellipseillä. Keskittymien määrittämistä jatketaan ja monimuotoisuuden käsittelyä tarkennetaan tuomalla kartalle myös tärkeimpiä keskittymien välisiä yhteyksiä ja verkostoja. Monimuotoisuuden edistämisen tarpeet kartoitetaan ja LUMO-ohjelman työstöä jatketaan maakunnan asiantuntijoiden ja toimijoiden kanssa seuraavien vuosien ajan. Tarkoituksena on, että lopulta kaikkialle maakuntaan löytyy ohjeita ja neuvoja monimuotoisuuden edistämiseksi.

Lisätietoa LUMO-ohjelmasta ja monimuotoisuuskeskittymistä:

Valtakunnallinen tieto:

- Valtakunnallinen tiedote 9.2.2025: [Maakunnalliset LUMO-ohjelmat avuksi luontokadon torjumiseen | ELY-keskukset](#)
- [LinkedIn: Maakunnalliset LUMO ohjelmat](#)

Varsinais-Suomi ja Satakunta:

- Varsinais-Suomen ja Satakunnan LUMO-ohjelma: [LUMO-ohjelma Varsinais-Suomi - ely - ELY-keskus](#)
 - Tietopaketti LUMO-ohjelmasta
 - Tulossa kevään aikana: Monimuotoisuuskeskittymien tietokortit
 - Tulossa syksyllä 2025: Tietoa retkistä/tilaisuuksista maakuntien monimuotoisuuskeskittymillä

Minkälaisia toimia niille keskitetään?

Monimuotoisuuskeskittymillä on maakuntiemme rikkainta luontoa. Erilaiset elinympäristöt, kuten purot, lähteet, jalopuumetsät ja perinnebiotoopit ovat monin paikoin vähentyneet ja niiden kunto on huonontunut. Pulassa olevia elinympäristöjä voidaan kuitenkin hoitaa ja palauttaa. Esimerkiksi puroympäristöihin voidaan tehdä lohikalojen kutupaikkoja, soita ennallistamalla voidaan parantaa vesien tilaa tai niittyjen monipuolinen lajisto palautuu niittämällä tai laiduntamalla. Samalla välitetään tietoa luonnon turvaamisen vapaaehtoisista menetelmistä ja mahdollisuuksista.

Elinympäristöjen kunnostuksia tullaan kohdentamaan monimuotoisuuskeskittymille, jolloin toimia tehdään siellä, missä vaikutus on tehokkain. Vuonna 2024 alkanut Priodiversity LIFE -hanke kokoaa yhteen luonnonhoitoa tekevät hankekumppanit: Varsinais-Suomen ELY-keskus, Suomen Metsäkeskus ja Metsähallitus aloittavat yhdessä kunnostustoimet maakuntiemme kaikkein arvokkaimmilla alueilla. Tavoitteena on selvittää yhteistoimintamalleja kustannustehokkuuden näkökulmasta.

Esimerkkejä monimuotoisuuskeskittymiltä

Satakunta

Ensimmäinen Priodiversity LIFE-hankkeen pilottikohde Ala-Honkajoki-Pohjankangas

Ensimmäisenä tärkeänä kohteena on Satakunnasta noussut Ala-Honkajoki – Pohjankankaan monimuotoisuuskeskittymä ja siihen liittyvä Karvianjoen vesistö, jossa jokihelmisimpukka eli raakku sinnittelee sukupuuton partaalla. Alueella on paljon arvokasta luontoa, kuten lähteitä, puroja, lehtoja ja perinnebiotooppeja.

Metsähallitus tulee tekemään mm. purokunnostuksia valtion omistamilla mailla, Suomen Metsäkeskus ja ELY-keskus toimivat yksityismailla. ELY-keskus toivoo, että maanomistajat olisivat kiinnostuneita antamaan luvan kunnostustoimille omilla maillaan.

”Kunnostustoimet ovat vapaaehtoisia ja maanomistajat ovat olleet tyytyväisiä tuloksiin. Esimerkiksi puron kunnostuksella voidaan palauttaa purotaimen takaisin vanhoille kutupaikoilleen. Suunnittelu tehdään aina maanomistajan kanssa yhteistyössä”, kertoo ELY-keskuksen aluekoordinaattori Liina Salonen.

”Tulemme olemaan yhteydessä niihin maanomistajiin, joiden kiinteistöillä voisi olla kunnostuksiin sopivia kohteita. Meihin voi myös olla yhteydessä, mikäli haluaa tarjota omilla maillaan olevaa kohdetta kunnostukseen”, Salonen kertoo.

Priodiversity LIFE -hanke kestää vuoteen 2031 ja hankkeen aikana kunnostustoimia tullaan tekemään myös muilla monimuotoisuuskeskittymillä.

Kokemäenjoen suisto ja Porin edustan saaristo

Porin rannikko- ja saaristoalue muodostavat Selkämeren rannikolle usean merkittävän luontotyyppiryhmän kokonaisuuden, jollaista ei löydy muualta.

Suiston kosteikkoympäristöt, yhdessä ympäröivien ranta-alueiden niittyjen ja metsien kanssa, muodostavat toiminnaltaan yhtenäisen ekologisen kokonaisuuden. Jokidynamiikan vaikutusalueella tavattavia elinympäristötyyppejä luonnehtii kasvillisuuden vyöhykkeisyys, mosaiikkimaisuus ja jatkuva muutostila. Maankohoaminen kuivattaa matalaa suistoaluetta ja vaikuttaa kaikkialla. Seurauksena on syntynyt luhtia, joiden pensoittumista ja metsittymistä hidastavat toistuvat tulvat. Monimuotoiset kosteikat tarjoavat elinympäristöjä laajalle joukolle lajeja.

Preiviikinlahden puolella Yyterinniemen kuulut hiekat dyyniluontotyyppineen liittyvät Yyterin lietteiden poikkeuksellisen merkittävään lintualueeseen laajoine merenrantaniittyineen. Alaville ja

aiemmin laidunnetuille ranta-alueille Yyterinniemen molemmilla puolilla taas on kehittynyt omaleimainen kasvillisuus. Ulompana rannasta tavataan maan kohoamisen myötä syntyneitä ainutlaatuisia rannikkometsien luontotyyppejä sekä merestä irralleen kuroutuvia fladoja ja kluuveja.

Pohjoismaiden suurin jokisuisto yhdessä Preiviikin- ja Viasvedenlahden kanssa on rannikkomme arvokkaimpia vesi- ja kosteikkolintujen kerääntymä- ja levähdysalueita. Pesimälinnusto on niin ikään poikkeuksellisen monipuolinen. Lisäksi Porin edustan merialue aina Luvian ulkosaaristoon saakka on kauttaaltaan merkittävää saaristolinnustoaluetta. Kaupungin lähikohteena sillä on myös erityistä virkistysarvoa.

Porin rannikkoa rasittaa rehevöityminen ja umpeenkasvu. Seudulle on keskitetty luonnonhoitotyötä vuosikymmeniä, ja tulokset näkyvät. Arvokkaita alueita on tästä huolimatta hoidon tarpeessa, sillä kokonaisuus on suuri ja monipuolinen. Perinnebiotooppien, merenrantaniittyjen ja lintualueiden hoito vaatii alueen asukkaiden, virkistyskäytön ja muiden toimintojen yhteensovittamista osana alueen luonnon monimuotoisuuden vaalimista.

Hyvällä suunnittelulla pystytään paitsi sovittamaan yhteen erilaisia käyttötarpeita, niin myös ottamaan huomioon erilaisten luontotyyppien kokonaisuuksia. Esimerkkinä osallistavasta monimuotoisuustyön suunnittelusta on Yyterinniemen ranta-alueiden monikäyttösuunnitelma (VARELY 2023).

Varsinais-Suomi

Hyypäränharju

Salon Kiikalassa ja Someron eteläosassa sijaitseva Hyypäränharjulla on poikkeuksellisen laajoja harvinaisten luonnontilaisten suo- ja pienvesikokonaisuuksien esiintymiä ja niillä eläviä lajeja. Alueen lähteet ja pohjavesistä alkunsa saavat lähdepurot ovat paikoin edustavia. Toisaalta Hyypäränharjun paahdeympäristöt muodostavat ainutlaatuisen kokonaisuuden.

Hyypäränharjulla on melko kattava suojelualueverkosto, mutta toisaalta muun muassa aktiivista virkistyskäyttöä, metsätaloutta, maanottoa, asutusta ja tiheä tieverkosto.

Hyypäränharjun alueella on vuosien varrella tehty mittavia kunnostuksia alueen luontoarvojen lisäämiseksi ja monimuotoisuusjatkumojen turvaamiseksi. Suoalueita on ennallistettu tukkimalla kuivatusojia, ja alueen pienvesiä – kuten puroja, lampia ja lähteitä – on kunnostettu. Yhteistyössä viranomaisen ja paikallisten toimijoiden kanssa on kehitetty luonnon monimuotoisuutta edistäviä käytäntöjä esimerkiksi maa-ainesottamojen jälkihoitona perustetut paahderinteet, sekä toimintatavat tiealueiden hoidossa sekä alueen metsänhoidollisten toimenpiteiden yhteydessä. Paahdealueiden jatkuvuutta ja uhanalaisten lajien elinolosuhteita on pyritty turvaamaan maanomistajayhteistyön avulla sekä perustamalla käytöstä poistuville maa-aineksen ottoalueille paahdelajien biodiversiteettipankki. Pankista on jo toteutettu paahdelajien siirtoistutuksia sopiville alueella.

”Hyypäränharjun alueella on selvää potentiaalia suojelualueverkoston laajentamiselle, monien luontotyyppien ennallistamiselle ja luonnonhoidolle sekä luontoarvojen paremmalle huomioimiselle eri maankäyttömuotojen suhteen”, pohtii Valonian vesi- ja luontoasiantuntija Jarkko Leka.

Alueella tehdyt toimet eivät olisi olleet mahdollisia ilman eri toimijoiden aktiivista yhteistyötä sekä yksityisten maanomistajien kiinnostusta ja suostumusta ennallistamistöihin. Ennallistamis- ja hoitotyöt alueella jatkuvat rahoituksen järjestyessä.

Erilaisia ennallistamis- ja hoitotoimia on tehty muun muassa Salon seurakunnan kiinteistöllä.

”Olemme mielenkiinnolla osallistuneet Hyyppäränharjun luonnon monimuotoisuutta tukeviin toimiin. Seurakunnan kiinteistöllä tehdyt luonnonhoitotyöt kuten paahdeympäristöjen hoito ja pienvesien ennallistaminen tukevat myös sitoutumistamme ympäristön hoitoon. Yhteistyö eri tahojen kanssa on ollut sujuvaa ja toimien toteuttaminen seurakunnalle vaivatonta”, kertoo Salon seurakunnan hautaustoimen päällikkö Markku Johansson.

Saaristomeren pohjoisosat

Saaristomeren alue nousee aineistoista esiin hyvin poikkeuksellisen kohdekokonaisuutena. Sen uhanalaisten lajien määrä ylittää kaikki muut monimuotoisuuskeskittymät Priodiversity LIFE-hankkeessa. Tälle on syynsä, eteläinen sijainti ja hyvin poikkeuksellinen, laaja saaristokokonaisuus luovat elinympäristön, jollaista ei ole muualla maailmassa. Saaristo onkin syystä nostettu esiin myös kansainvälisellä tasolla. Saaristomeren biosfäärialue kattaa saaristoalueet laajasti ja toimii aktiivisena kestävä elämäntavan käytäntöjen edistäjänä.

Saaristomeri ei voi hyvin ja tämä heijastuu vahvasti myös saarten luontoon. Saaristomeren aluetta vaivaa rehevöityminen ja umpeenkasvu. Saaristomeren alueen monimuotoisuuskeskittymillä luonnon monimuotoisuutta edistävää työtä on toteutettu jo lähes puoli vuosisataa. Eteläinen Saaristomeri ja Saaristomeren kansallispuisto ovat olleet toimien keskittämisen kohteena jo kymmeniä vuosia. Sieltä on erityisen hyviä tuloksia luonnon monimuotoisuuden edistämisessä ja toimet ovatkin niin pitkällä, ettei sitä nostettu vielä ensimmäisten monimuotoisuuskeskittymien joukkoon.

Pohjoisella Saaristomerellä keskittämistoimet alkoivat varsinaisesti vasta RannikkoLIFE-hankkeen ja Helmi-ohjelman myötä vuonna 2021–2025. Pohjoisella Saaristomerellä elää suuri joukko lehtojen, kalkkikallioiden sekä perinnemaisemien uhanalaisia lajeja. Erikoista alueella on eri luontotyyppien tiivis mosaiikki, joka nostaa lajimäärät korkeiksi, sekä lajiston riippuvaisuus luonnonhoidosta.

Luonnonhoidon toimia on tehty runsaasti paikallisten karjanomistajien, Metsähallituksen luontopalvelujen sekä Varsinais-Suomen ELY-keskuksen toteuttamana. Niiden tarve on edelleen huomattava uhanalaisten lajien kantojen ajaututtua hyvin alhaisiksi. Monet lajit ovat niin vähälukuisia, että niiden turvaamiseksi toimet ovat välttämättömiä lyhyellä ajanjaksolla sukupuuttojen välttämiseksi. Onneksi seurantatieto kertoo, että toimilla on vaikutusta.

Kirjoittajat

Maija Mussaari, Liina Salonen, Risto Vilen, Varsinais-Suomen ELY-keskus

Hyyppäränharju: Jarkko Leka ja Katariina Yli-Heikkilä, Valonia

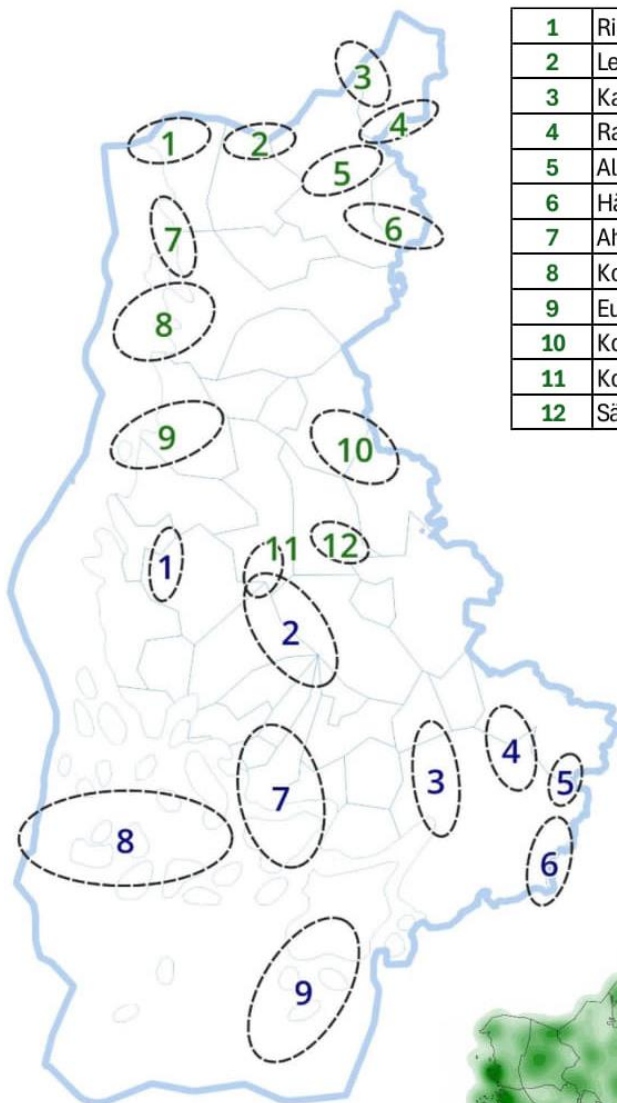


**Euroopan unionin
osarahoittama**



Varsinais-Suomen ja Satakunnan alueen monimuotoisuuskeskittymien luonnos 7.5.2025.

Keskittymille kohdennetaan vapaaehtoisen luonnonhoidon ja ennallistamisen toimia sekä rahoitusta.



1	Riispyy – Timmerheidi
2	Leppijärvi – Haapakeidas
3	Kauhaneva – Mustakeidas
4	Rannankylä – Häädetkeidas
5	Ala-Honkajoki – Pohjankangas
6	Hämeen kangas
7	Ahlainen – Pooskeri
8	Kokemäenjoen suisto – Säppi
9	Eurajoki – Rauma
10	Kokemäenjoen keskiosa
11	Koskeljärvi – Isosuo
12	Säkylän harjuseutu

1	Laitila – Pyhäranta
2	Vaskijärvi – Kurjenrahka
3	Halikonjoki
4	Häntälä - Rekijoki
5	Hyppäränharju - Varesjoki
6	Salo – Lohja
7	Turku – Parainen
8	Pohjoinen Saaristomeri
9	Hiittinen - Taalintehdas

